

Беларуская (родная) мова

Раматизглītības mācību priekšmeta programmas paraugs

Satura rādītājs

Уводзіны.....	1
Мэта вучэбнага прадмета.....	3
Задача вучэбнага прадмета.....	4
Вучэбны змест	5
Парадак і час засваення вучэбнага зместу	9
1 КЛАС	9
2 КЛАС	15
3 КЛАС	21
4 КЛАС	26
5 КЛАС	30
6 КЛАС	35
7 КЛАС	41
8 КЛАС	45
9 КЛАС	49
ФОРМЫ І МЕТАДЫЧНЫЯ ПРЫЁМЫ ацэньвання вучэбных дасягненняў вучняў	55
Формы ацэньвання	55
Вучэбныя дапаможнікі, выкарыстоўваемыя для засваення вучэбнага зместу.....	57
Метады і метадычныя прыёмы	57

Уводзіны

Праграма “Беларуская мова” распрацавана ў суадносінах з патрабаваннямі Закона аб адукацыі, пастановы Кабінета міністраў аб Дзяржаўным стандарце асноўнай адукацыі (2000 г.), стандарта па мовах нацыянальных меншасцей (2003 г.).

Дадзеная праграма раскрывае змест аспектаў адукацыі, сфармуляваных у Дзяржаўным стандарце асноў адукацыі (1998 г.) і прызнаных змястоўнымі ў працэсе засваення вучнямі роднай мовы:

- *адносіны*, т.е. магчымасць выкарыстоўваць мову ў розных сітуацыях адносіна для дасягнення пастаўленай мэты.
- *самавыражэнне і творчасць* вучняў, якія фарміруюцца пры вывучэнні карціны свету народа, выражанай у мове.
- *супрацоўніцтва* (сацыяльны аспект), як неабходная ўмова для развіцця ўменняў жыць у грамадстве, устанаўліваць стасункі, прымаць рашэнні, паважаць сябе і іншых.
- *у 1 – 3 класах* рэалізуецца інтэгрыраваны падыход, сціраюцца межы паміж вучэбнымі прадметамі.
- *у 4 – 9 класах* вучні засвойваюць змест курса беларускай мовы, у іх фарміруюцца базавыя, камунікатыўна-моўная, моўныя ўменні, закладваюцца асновы моўнай асобы.

Праграма складаецца з наступных раздзелаў: уводзіны; мэты і задачы вучэбнага прадмета; вучэбны змест; парадак і час засваення вучэбнага зместу; оцэньванне дасягненняў вучняў; вучэбныя дапаможнікі; метады і метадычныя прыемы, выкарыстоўваемыя ў працэсе засваення роднай мовы.

Межпрадметныя сувязі беларускай мовы ажыццяўляюцца ў наступных накірунках:

- *беларуская мова ↔ літаратура*: школьнікі засвойваюць сродкі моўнай выяўленчасці як факт культуры гістарычнай эпохі, адвображанай у мастацкім творы;
- *беларуская мова ↔ гісторыя*: вучні засвойваюць мову як асноўную частку культуры народа, у слоўнікавым складзе, у граматычных канструкцыях, у тэкстах, якія знайшлі адвображэнне вопыта народа.
- *беларуская мова ↔ латышская*, замежныя мовы: веды і ўменні, засвоеныя вучнямі на ўроках беларускай мовы спатрэбляюцца ў працэсе вывучэння іншых моў.

Праграма адрасавана настаўнікам беларускай мовы, спецыялістам у галіне школьнай адукацыі, бацькам вучняў.

Дадзеная праграма не з’яўляецца нарматыўным дакументам, нясе рэкамендацыйны характар. Настаўнік мае магчымасць уносіць у яе карэкцыю.

Праграма дапаможа настаўніку:

- зразумець стратэгіі сучаснага навучання беларускай мове, на ўспрыманне мовы як састаўнай часткі культуры народа, на фарміраванне ў школьніка ўмення вучыцца;
- распрацаваць тэматычнае планаванне.

Мэта вучэбнага прадмета

Развіваць у вучня магчымасць добра суаадносіцца на роднай мове, засвядаміць роль мовы ў фарміраванні сваёй асобы, у захаванні этнічнай эдэнтыхнасці, у знанні культуры і ў пабудове міжкультурнага дыялога.

Задача вучэбнага прадмета

У 1 – 3-м класах:

- разуменне ролі мовы ў жыцці чалавека;
- пачатковае ўменне ў галіне слухання, гаварэння, чытання і пісьма.

У 4 – 6 класах:

- уменне удзельнічаць у суадносінах, ствараць выказванні і тэксты, улічваючы адрасаты, тэму і мэту суадносін;
- успрыманне мовы як знакавай сістэмы, выконваючай неабходныя функцыі;
- уменне вытрымліваць у асабістай вуснай і пісьмовай мове засвоеныя нормы беларускай літаратурнай мовы.

У 7 – 9-м класах:

- уменне будаваць міжасабовы дыялог;
- уменне аналізаваць цэннасныя ўяўленні народа, адображаныя ў мове; успрыманне мовы як сродка трансляцыі культуры.

Вучэбны змест

Праграма раскрывае і канкрэтызуе змест курса беларускай мовы, прыведзены ў стандарце па мовах нацыянальных меншасцей. У цэнтры ўвагі праграмы – развіццё ў вучняў *камунікатыўнай, моўнай, сацыякультурнай і вучэбнай* кампетэнцый.

Камунікатыўная кампетэнцыя

Мова існуе перш за ўсё для того, каб задаволіць пажаданні людзей у стасунках адзін з адным, і пры тым чалавек павінен зразумець адзін аднаго.

Пры засваенні вучнем беларускай мовы ў цэнтры ўвагі знаходзіцца мова (вусная і пісьмовая) і стасункі, камунікатыўна-моўныя ўменні вучня, выкарыстоўваць мову ў розных сітуацыях стасункаў.

Моўная кампетэнцыя

Мова – гэты сістэма знакаў, якая складаецца са спецэфічных адзінак, валодаючых сваімі функцыямі, структурай і значэннем, своеасаблівым ужываннем у мове.

Развіццю ў вучняў моўнай кампетэнцыі садзейнічаюць фарміраванне лінгвістычнага погляду на мову, значэнне і ўжыванне моўных з’яў.

Стасункі ажыццяўляюцца перш за ўсё з дапамогай тэкстаў, так як моўная дзейнасць – гэта тэкставая дзейнасць. Таму, патрэбна дапамагчы вучню авалодаць майстэрствам успрымання і стварэння тэкстаў. Зразумець тэкст, пра што тэкст, чаму і з якой мэтай аўтар стварыў яго, якія сродкі мовы ён выкарыстаў для раскрыцця сваёй камунікатыўнай задумкі, ці атрымалася ў яго рэалізаваць задуманае.

Стварыць асабісты тэкст – азначае вырашыць пра што я хочу расказаць, хто будзе маім чытачом або слухачом, якія сродкі мовы і спосабы развіцця думкі я выкарыстоўваю для рэалізацыі сваёй задумкі.

Сацыякультурная кампетэнцыя

У мове змяшчана багатая інфармацыя пра гісторыю народа, аб асаблівасцях успрымання свету і каштоўнасцях. Пры вывучэнні беларускай мовы вучань далучаецца да культуры беларускага народа, засвойвае яго духоўныя каштоўнасці.

Сучасны чалавек павінен разумець сябе як:

- а) як носьбіт этнічнай культуры;
- б) як прадстаўнік мультыкультурнага грамадства;

с) як грамадзянін свету.

Вучэбная кампетэнцыя

Праграма зыходзіць з таго, што беларуская мова адносіцца да ліку важных прадметаў, таму што з'яўляецца

- *прадметам вывучэння і навучання;*
- *сродкам засваення іншых вучэбных прадметаў.*

У змесце праграмы закладзены асновы творчага падыхода да засваення вучнямі беларускай мовы, які праяўляецца ў розных формах супрацоўніцтва настаўніка і вучняў.

Формы супрацоўніцтва розныя, але на ўроках беларускай мовы асаблівае значэнне набывае магчымасць вучня ўдзельнічаць у вучэбных дыялогах, дыскусіях, ролявых гульнях, сучасных даследаваннях.

Размеркаванне вучэбнага матэрыялу ад класа да класа паказана ў табліцы.

Камунікатыўная кампетэнцыя

1 – 3 класы	4 – 6 класы	7 – 9 класы
<p>Удзел у дыялогу: прывітанне, знаёмства, уменне слухаць суб'ядніка, падзяка, развітанне.</p> <p>Нормы моўнага этыкету.</p> <p>Стварэнне тэкстаў пра сябе, сваю сям'ю, сябра.</p> <p>Чытанне і слуханне простых тэкстаў.</p> <p>Культура моўных зносін.</p>	<p>Дыялог: аргументацыя, прыклад з жыцця, тлуначэнне.</p> <p>Міміка.</p> <p>Стварэнне тэкстаў па тэме і мэце (візітная картка, даклад. Інтэрв'ю, рэпартаж, газетны артыкул).</p> <p>Выразнае чытанне тэкста.</p> <p>Культура моўных зносін.</p>	<p>Сітуацыя стасункаў.</p> <p>Міміка.</p> <p>Стварэнне тэкстаў (анкета, апавяданне, партрэт, рэцэнзія, анатацыя, канспект, тэзісы)</p> <p>Выступленне з асабістым тэкстам перад аднакласнікамі.</p> <p>Культура моўных зносін.</p>

Моўная кампетэнцыя

1 – 3 класы	4 – 6 класы	7 – 9 класы
<p>Роля мовы ў жыцці чалавека.</p>	<p>Мова чалавека і мовы прыроднага свету (жывёл, кветак, музыкі).</p>	<p>Беларуская мова сярод славянскіх моў.</p>

1 – 3 класы	4 – 6 класы	7 – 9 класы
<p>Слоўнікі – скрабніца мовы.</p> <p>Тэкст</p> <p>Тэкст і яго прызнакі (загалолак, тэма, закончанасць).</p> <p>Будова тэкста.</p> <p>Абзацы.</p> <p>План тэкста.</p> <p>Сказ</p> <p>Паняцце пра сказ.</p> <p>Галоўныя і даданыя члены сказа.</p> <p>Знакі прыпынку ў канцы сказа.</p> <p>Слова</p> <p>Гукавое (гук, склад, націск) і літарнае; алфавіт.</p> <p>Слабыя і моцныя пазіцыі галосных у слове.</p> <p>Гука – літарны аналіз слова.</p> <p>Перанос слоў.</p> <p>Марфемная будова слова (прыстаўка, корань, суфікс, канчатак), аднакарэнныя словы.</p> <p>Лексічнае значэнне слова.</p> <p>Сінонімы і антонімы.</p> <p>Часціны мовы.</p>	<p>Мова – знакавая сістэма (гук, літара, марфема, слова, словазлучэнне, сказ, тэкст).</p> <p>Функцыі мовы.</p> <p>Слоўнікі.</p> <p>Выяўленчыя сродкі вуснай мовы.</p> <p>Тэкст</p> <p>Тэкст і яго прыкметы.</p> <p>Тыпы тэкстаў (паведамленне, апісанне, разважанне).</p> <p>Тэкск – дыялог.</p> <p>План тэкста.</p> <p>Рэдагаванне тэкста.</p> <p>Сказ</p> <p>Словазлучэнне, аднастаўны, двустаўны, просты і складаны сказак.</p> <p>Сказы апавядальныя, пыталныя, клічныя, пабуджальныя.</p> <p>Сказы са звароткамі, аднароднымі членамі сказа, з простаю мовай.</p> <p>Знакі прыпынку.</p> <p>Слова</p> <p>Арфаэпічныя нормы мовы.</p> <p>Рыфма, рытм, вершаваны памер.</p> <p>Фанетычны разбор слова.</p> <p>Спосабы словаўтварэння (прыставачны, суфіксальны і г.д.).</p>	<p>Нормы беларускай літаратурнай мовы.</p> <p>Слоўнікі.</p> <p>Культура мовы.</p> <p>Стылі мовы.</p> <p>Тэкст</p> <p>Тэкст і яго прыкметы.</p> <p>Віды загатоўкаў.</p> <p>Тыпы тэкстаў.</p> <p>План тэкста (складаны, тэзісны, цытатны).</p> <p>Рэдагаванне тэкста.</p> <p>Сказ</p> <p>Будьва і віды словазлучэнняў.</p> <p>Парадак слоў у простым сказе.</p> <p>Поўныя і няпоўныя сказы.</p> <p>Знакі прыпынку.</p> <p>Сінтаксічны разбор простага і складанага сказа.</p> <p>Слова</p> <p>Самастойныя і службовыя часціны мовы.</p> <p>Слова як сродак моўнай выяўленчасці (анафара, эпіфара).</p>

1 – 3 класы	4 – 6 класы	7 – 9 класы
	<p>Лексічная значэнне слова.</p> <p>Амонімы, сінонімы, антонімы.</p> <p>Гістарызмы, архаізмы, неалагізмы.</p> <p>Тэрміны, прафесійная лексіка.</p> <p>Фразеалагізмы.</p> <p>Граматычнае значэнне слова.</p> <p>Самостойныя часціны мовы (наз., прым., ліч., дзеясл.).</p>	

Сацыякультурная кампетэнцыя

1 – 3 класы	4 – 6 класы	7 – 9 класы
<p>Беларускі алфавіт.</p> <p>Нормы моўнага этыкету.</p>	<p>Беларуская мова – мова беларускага народа.</p> <p>Слова як архітын культуры народа.</p> <p>Нормы моўнага этыкету.</p>	<p>Мова – састаўная частка культуры народа.</p> <p>Родная мова, дзяжаўная мова, мова нацыянальных меншасцей, замежныя мовы.</p> <p>Культуралайчная інфармацыя.</p> <p>Міжкультурны дыялог.</p>

Парадак і час засваення вучэбнага зместу

1 КЛАС

Выкананне патрабаванняў стандарта

Камунікатыўная кампетэнцыя

Вучыцца выконваць правілы паводзін у час стасункаў:

- мае ўяўленне аб такіх сродках зносін як міміка, рухі;
- выконвае правілы паводзін у час слухання (не перабівае апавядальніка, не размаўляе ў час слухання).

Вучыцца ўдзельнічаць у дыялозе:

- выступае ў адной з абраных роляў (мядзведзь і заяц і інш.);
- саблюдае моўны этыкет.

Вучыцца ствараць тэкты (вусныя і пісьмовыя):

- плануе свой тэкст;
- прадстаўляе сябе (імя, прозвішча, клас), сваю сям'ю, сябра;
- вусна пераказвае прачытаны тэкст;
- знаходзіць у тэксце канкрэтную інфармацыю.

Вучыцца слухаць і чытаць:

- успрымае змест праслуханага ці прачытанага тэкста;
- чытае простыя тэксты выразна;
- чытае моўнае правіла і запамінае яго.

Моўная кампетэнцыя

- удакладняе ўяўленне аб гукалітарнай і складовай будове слова (галосная/зычная, звонкія/глухія, цвёрдыя/мяккія), пра алфавіт;
- знаёміцца з прыкметамі сказа, з граматычнай асновай сказа, афармляе сказ на пісьме;
- знаёміцца з прыкметамі тэкста.

Сацыяльная кампетэнцыя

- вучыцца выкарыстоўваць у мове сродкі моўнага этыкету, прынятыя ў беларускай культурна-моўнай традыцыі;
- вучыцца знаходзіць у тэксце інфармацыю пра культуру народа;
- знаёміцца з беларускімі дзіцячымі пісьменнікамі.

Успрыняцце мастацкага твора

- знаёміцца з фальклорнымі творамі (загадкамі, пасловіцамі, скарагаворкамі, народнымі песнямі і г.д.);
- знаёміцца з жанрамі літаратурнай казкі;
- мае ўяўленні пра казкі розных народаў;
- стварае сваю ілюстрацыю;
- чытае на памяць вершы.

Тэма: Хто я?

Падтэмы:

- Я, ты і іншыя ...
- Вакол мяне цудоўны свет.

Задачы:

1. вучыць першакласнікаў прадстаўляць сябе;
2. пазнаёміць з гукавай і літарнай будовай слова, з алфавітам;

3. пазнаёміць з творамі вуснай народнай творчасці.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца расказваць пра ўбачанае, пачутае.
- Вучыцца ўжываць ветлівыя словы.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Складае вуснае апавяданне па малюнках. Вучыцца чытаць простыя тэксты. Чытае і пераказвае народныя казкі.	Вучыцца знаходзіць сказы па іх прыкметах. Вучыцца спісваць сказы з друкаванага і пісьмовага абразца. Высвятляе колькасць слоў у сказе.	Вызначае колькасць гукаў у слове. Дыферэнцыруе галосныя і зычныя гукі. Вучыцца дзяліць слова на склады. Абзначае гукі літарамі. Вучыцца спісваць з пісьмовага абразца.

Тэма: Які я?

Падтэмы:

- Мая сям'я.
- Мае сябры.
- Алфавіт настрою.

Задачы тэмы:

1. вучыць планаваць сваё выказванне;
2. атрымлівае ўяўленне пра прыкметы сказа і тэкста;
3. даць уяўленне пра літаратурную казку;
4. пазнаёміць з мастацкімі творамі беларускіх пісьменнікаў (казкі).

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца расказваць пра сябе, пра сваю сям'ю.

- Вучыцца пазнаваць настрой суб'яседніка (радасць, сум).
- Вучыцца выкарыстоўваць формы моўнага этыкету (ты, Вы).

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Мае ўяўленне пра тэкст, як набор сказаў.</p> <p>Вучыцца збіраць тэкст са сказаў.</p> <p>Спісвае просты тэкст (3-5 сказаў).</p> <p>Вучыцца чытаць казкі па ролях.</p> <p>Вучыцца адрозніваць народныя і літаратурныя казкі.</p>	<p>Удасканальвае ўяўленне пра сказ.</p> <p>Вучыцца будаваць сказ са слоў.</p> <p>Спісвае сказы з абразца.</p> <p>Вучыцца запісваць сказы пад дыктоўку.</p>	<p>Удасканальвае ўменне размяшчаць словы ў алфавітным парадку.</p> <p>Запісвае словы пад дыктоўку.</p> <p>Дзеліць словы на склады.</p> <p>Вучыцца карыстацца арфаграфічным слоўнікам.</p> <p>Мае ўяўленне пра арфаграму.</p> <p>Знаёміцца з імёнамі беларускіх пісьменнікаў аўтараў казак.</p>

Тэма: Я ў школе.

Падтэмы:

- Мая школа.
- Алфавіт ветлівасці.
- Алфавіт здароўя.

Задачы тэмы:

1. удасканальваць уменне расказаваць па зададзенай тэме;
2. даць ўяўленне пра лексічнае значэнне слова, пра часціны слова;
3. познаёміць з прыкметамі сказа;
4. познаёміць з беларускімі вобразнымі выразамі; казкамі разных народаў.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца расказаваць пра свайго сябра, пра школу.

- Вучыцца выражаць адносіны да ўбачанага, пачутага.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Вучыцца:</p> <p>1 запісваць загаловак тэкста з вялікай літары;</p> <p>2 падбіраць загаловак да сюжэтнага малюнка.</p> <p>Вучыцца вызначаць тэму тэкста.</p> <p>Спісвае тэкст, які складае пыталыныя і кклічныя сказы.</p> <p>Вучыцца чытаць выразна.</p> <p>Прыдумвае працяг казкі.</p>	<p>Мае ўяўленне аб апавядальным, пытыльным і клічным сказах.</p> <p>Вучыцца чытаць сказы з рознымі знакамі прыпынку ў канцы.</p> <p>Знаёміцца з галоўнымі членамі сказа.</p> <p>Графічна абазначае колькасць сказаў у тэксце (____ . ____ ! ____?).</p>	<p>Умее раскрываць лексічнае значэнне слова.</p> <p>Атрымлівае пачатковае ўяўленне пра прыназоўнік, назоўнік, прыметнік, дзеяслоў.</p> <p>Атрымлівае ўяўленне пра словы блізкія і процілеглыя па значэнню.</p> <p>Знаёміцца з беларускімі народнымі вобразнымі выказваннямі.</p>

Тэма: Свет маіх фантазій.

Падтэмы:

- У краіне ўяўленняў ...
- Падарожжа ў краіну чытачоў.

Задачы тэмы:

1. вучыць выконваць нормы моўнага этыкету;
2. вучыць складаць пісьмовыя і вусныя тэксты;
3. вучыць вызначаць настрой верша.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца расказаць пра ўбачанае, пачутае, прачытынае.
- Удасканальваць уменне выкарыстоўваць формы моўнага этыкета.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Вучыцца каменціраванна спісваць тэкст.</p> <p>Расказвае пра слова (гука-літарны аналіз).</p> <p>Вучыцца саблюдаць культуру пісьма.</p> <p>Чытае простыя тэксты.</p> <p>Чытае выразна вершы (на памяць).</p> <p>Арыентуецца ў падручніках па беларускай мове і чытанню.</p>	<p>Вучыцца заўважаць памылкі ў вызначэнні межаў сказа, выпраўляць іх.</p> <p>Знаходзіць у сказе галоўныя члены, падкрэслівае іх.</p> <p>Спісвае сказы, якія складаюць “ветлівыя словы”, параўновае напісанае з абразцам.</p>	<p>Умее параўноўваць напісанае з абразцом, браць спроўку ў арфаграфічным слоўніку.</p>

2 КЛАС

Выкананне патрабаванняў стандарта

Камунікатыўная кампетэнцыя

1. Вучыцца выконваць правілы паводзін ва ўзаемаадносінах:

- быць ветлівым у гутарцы з сябрамі і дарослымі;
- выконвае правілы слухаць субяседніка.

2. Вучыцца ўдзельнічаць у дыялогу:

- задае пытанні для атрымання інфармацыі;
- саблюдае моўны этыкет.

3. Вучыцца складаць тэкты (вусныя і пісьмовыя):

- расказвае, абапіраючыся на інфармацыю тэкста; вусна і пісьмова апісвае жывёлу (знешні выгляд);
- вусна складае тэкст па прапанаванаму загаловку;
- складае вусны і пісьмовы тэкст з апорой на зададзены просты план.

4. Вучыцца слухаць і чытаць:

- успрымае змест моўнага задання;
- успрымае канкрэтную інфармацыю праслуханага тэкста;
- чытае простыя тэксты;
- чытае моўнае правіла ў схеме, у табліцы.

Моўная кампетэнцыя

- знаёміцца з марфемнай будовай слова (корань, канчатак, суфікс, прыстаўка);
- фарміруе ўяўленне пра даданыя члены сказа (дапаўненне, азначэнне, акалічнасць);

- атрымлівае ўяўленне пра абзац, як часткі тэксту, аб сувязі загалова са зместам тэкста.

Сацыяльная кампетэнцыя

- фарміруе ўяўленне пра гісторыю беларускіх імён і прозвішчаў;
- вучыцца выкарыстоўваць у мове сродкі моўнага этыкету, прынятыя ў беларускай культурна-моўнай традыцыі пры стварэнні тэкстаў-віншаванняў, запрашэнняў;

Успрыняцце мастацкага тэкста

- знаёміцца з жанрамі байкі;
- знаёміцца з жанрамі апавядання;
- мае ўяўленні пра пейзаж у мастацкім творы і ў візуальным мастацтве.

Тэма: “Спяшайцеся рабіць дабро”.

Падтэмы:

- Чалавек сярод людзей.
- Законы жыцця.

Задачы тэмы:

1. даць ўяўленне пра адрасат і мэту ўзаемаадносін, пазнаёміць з напісаннем асабістага пісьма;
2. паўтарыць вывучанае ў 1 класе; пазнаёміць з марфемнай будовай слова, з аднакарэннымі словамі, з сінонімамі ;
3. пазнаёміць з байкамі.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Мае ўяўленне пра мэту ўзаемаадносін.
- Умее напісаць запіску, пісьмо, з улікам адрасата.
- Саблюдае правілы ветлівасці, выкарыстоўвае этыкетныя словы.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Вучыцца ўдасканалваць тэкст з дапамогай сінанімаў.</p> <p>Чытае простыя тэксты.</p> <p>Знаёміцца з байкамі.</p> <p>Вучыцца пісаць пераказ па зададзёных пытаннях.</p>	<p>Вучыцца:</p> <p>1 вызначаць від сказа па мэце выказвання;</p> <p>2 чытаць гэтыя сказы, граматычна іх запісваць.</p>	<p>Вызначае слова па яго лексічнаму значэнню.</p> <p>Вучыцца выбіраць слова з рода сінанімаў, уключаць яго ў тэкст.</p> <p>Вучыцца выдзяляць у слове канчатак і карань.</p> <p>Карыстаецца тлумачальным слоўнікам.</p>

Тэма: Я хачу сябраваць.

Падтэмы:

- Мае сябры.
- Што такое сяброўства?
- Мае сябры – жывёлы.

Задачы тэмы:

1. пашырыць уяўленне пра часціны мовы (назоўнік) і іх граматычныя прыкметы (лік, род);
2. пашырыць уяўленне пра антонімы, пазнаёміць з даданымі членамі сказа;
3. вучыць знаходзіць у тэксце абзацы;
4. вучыць афармляць тэкст-віншаванне;
5. даць уяўленне пра апавяданне як літаратурны жанр.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Стварае вусныя і пісьмовыя віншаванні з улікам адрасата.
- Ужывае этыкетныя формы звяртання да суб'ядніка.
- Расказвае пра сябе.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Мае ўяўленне пра тэкст, як частку тэкста.</p> <p>Мае ўяўленне пра прасты план тэкста.</p> <p>Вучыцца пісаць тэкст-віншаванне.</p> <p>Атрымлівае ўяўленне пра літаратурны жанр – апавяданне.</p> <p>Пераказвае тэкст, абапіраючыся на зададзеныя пытанні.</p> <p>Выражае свае адносіны да ўчынкаў герояў апавяданне.</p>	<p>Знаходзіць у сказе дзейнік.</p> <p>Атрымлівае ўяўленне пра даданыя члены сказа.</p>	<p>Фарміруе ўяўленне пра назоўнік.</p> <p>Атрымлівае ўяўленне пра антонімы.</p> <p>Атрымлівае ўяўленне пра суфікс як значымую частку слова.</p> <p>Удасканальвае ўяўленне пра арфаграму.</p>

Тэма: Я клапачуся пра ...

Падтэмы:

- Я многае магу.
- Беражы прыроду!
- Я многае ведаю.

Задачы тэмы:

1. вучыць афармляць тэкст-запрашэнне;
2. расшырыць уяўленне пра часціны мовы;
3. вучыць знаходзіць галаўную думку тэкста.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Складае вусныя і пісьмовыя тэксты-запрашэнні.
- Удасканальвае ўменне выкарыстоўваць у мове этыкетныя словы.
- Вытрымлівае моўны этыкет пры запрашэнні.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Вучыцца ўдасканальваць тэкст з дапамогай сінанімаў.</p> <p>Вучыцца вызначаць галоўную думку тэкста.</p> <p>Вучыцца слухаць і чытаць тэкст з мэтай знаходжанія адказа на пастаўленыя пытанні.</p> <p>Вызначае асноўную тэму апавядання.</p>	<p>Мае ўяўленне пра азначэнне.</p>	<p>Мае ўяўленне пра прыметнік.</p> <p>Удасканальвае ўменне падбіраць сінанімы і антонімы да слоў.</p>

Тэма: Чалавек і прырода.

Падтэмы:

- Што прыгажэй за ўсё?
- Свет вачамі чалавека.

Задачы тэмы:

1. вучыць афармляць тэкст аб'явы;
2. пашыраць уяўленне пра часціны мовы;
3. фармулюе ўяўленне пра традыцыі беларускага народа (Каляды, Масленка).

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Успрымае канкрэтную інфармацыю выказвання, тэкста.
- Удасканальвае ўменне перадаваць інфармацыю пры напісанні аб'явы.
- Задае пытанні суб'яседнікам для атрымання інфармацыі.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Вучыцца пісаць тэкст аб'явы, афармляць яго.</p> <p>Удасканальвае ўменне выразна чытаць тэкст.</p>	<p>Знаходзіць дзейнік і выказнік.</p> <p>Удасканальвае ўменне знаходзіць у тэксце</p>	<p>Фармулюе ўяўленне пра дзеяслоў.</p> <p>Фармулюе ўяўленне пра прыстаўку, як значную</p>

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Складае просты план да тэкста.</p> <p>Піша пераказ з апорай на план.</p> <p>Знаёміцца з апісаннем прыроды ў мастацкім творы.</p> <p>Мае ўяўленне пра традыцыі беларускага народа.</p>	<p>дапаўненне і азначэнне.</p> <p>Вызначае від сказа па мэце выказвання.</p>	<p>частіку слова.</p>

3 КЛАС

Выкананне патрабаванняў стандарта

Камунікатыўная кампетэнцыя

1. Вучыцца выконваць правілы паводзін у грамадстве:

- каротка выказвае асабістую думку;
- выконвае правілы слухача;
- выконвае правілы ўзаемаадносін.

2. Вучыцца ўдзельнічаць у дыялогу:

- задае пытанні субяседніку з мэтай удасканалення інфармацыі;
- цікавіцца думкай субяседніка;
- выказвае асабістую думку;
- засвойвае правілы моўнага этыкету.

3. Вучыцца ствараць тэкты:

- вусна і пісьмова расказвае пра ўбачанае, пачутае;
- піша падрабязны пераказ;
- вусна і пісьмова працягвае тэкст;
- вусна і пісьмова пераказвае тэкст.

4. Вучыцца слухаць і чытаць:

- успрымае змест аб'явы, афішы, праграмы;
- чытае тэксты выразна;
- вучыцца знаходзіць патрэбную інфармацыю ў тэксце, слоўніку;

- вучыцца ацэньваць якасьць свайго слухання, чытаньня.

Моўная кампетэнцыя

- пашырае ўяўленне пра часціны мовы;
- атрымлівае ўяўленне пра эпітэты, параўнанні;
- пашырае ўяўленне пра галоўныя і даданыя члены сказа.

Сацыяльная кампетэнцыя

- ведае, што ў кожнага народа свая родная мова;
- разумее, што ў розных мовах ёсць розныя правілы вымаўлення і запісу слоў і сказаў;
- вучыцца знаходзіць у тэксце інфармацыю пра культуру народа.

Успрыняцце мастацкага твора

- знаёміцца з былінамі;
- знаёміцца з п'есай, адрознівае яе ад твораў паэзіі і прозы;
- вучыцца выкарыстоўваць літаратурныя тэрміны;
- вырахае адносіны да прачытанага і пачутага ў мастацкім, музыкальным творы.

Тэма: Вялікая сіла мастацкага слова.

Падтэмы:

Прырода вачамі душы ...

Задачы тэмы:

1. паўтарыць вывучанае ў 2 класе;
2. пашырыць уяўленне пра структуру і тыпы тэкста пра часціны мовы;
3. пазнаёміць з парадкам афармлення адраса пісьма, якое адпраўляецца ў Беларусь.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Удасканальвае ўменне будоваць выказванне, тэкст.
- Задае пытанні суб'яседніку з мэтай удакладнення інфармацыі;
- Расказвае пра ўбачанае, пачутае, перажытае.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Фармулюе ўяўленне пра структуру мастацкага твора.</p> <p>Вучыцца знаходзіць абзацы ў гатовым тэксце.</p> <p>Складае просты план.</p> <p>Піша пераказ з апорай на план.</p> <p>Расказвае пра назоўнік.</p> <p>Афармляе адрас на канверце.</p> <p>Знаёміцца з п'есаю.</p> <p>Чытае п'есу па ролях.</p> <p>Чытае бегла і выразна тэкст.</p> <p>Вучыцца ацэньваць якасць свайго слухання.</p>	<p>Пашырае ўяўленне пра дапаўненне.</p> <p>Фармулюе ўяўленне пра акалічнасць.</p> <p>Атрымлівае ўяўленне пра зваротак як элемент запіскі, пісьма.</p>	<p>Пашырае ўяўленне пра назоўнік.</p> <p>Вучыцца рабіць марфалагічны разбор слова.</p>

Тэма: Мастацтва бачыць свет.

Падтэмы:

3 жыцця слоў.

Задачы тэмы:

1. пашырыць уяўленне пра дзяслоў;
2. пазнаёміць з напісаннем тэкста-інструкцыі;
3. даць уяўленне пра парадак запісу дат, прынятых у беларускай мове.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Складае тэкст-інструкцыю.
- Засвайвае нормы моўнага этыкету ў розных сітуацыях.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Вучыцца складаць тэкст-інструкцыю па абразцу. Вучыцца выкарыстоўваць дзеясловы ў незначальнай форме ў тэксце- інструкцыі. Вучыцца складаць тэкст паведамленне.	Пашырае ўяўленне пра выказнік. Вучыцца ставіць знакі прыпынку ў тэксце. Мае ўяўленне пра парадак афармлення дат.	Фармулюе ўяўленне пра дзеяслоў. Мае ўяўленне пра граматычнае значэнне слова. Вучыцца рабіць марфалагічны разбор дзеяслова.

Тэма: Звяз стагоддзяў ...

Задачы тэмы:

1. пазнаёміць з правіламі ўзаемаадносін;
2. пашырыць уяўленне пра прыметнік (род, лік, склон);
3. пазнаёміць з былінамі.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Складае тэкст аб'явы, праграмы, афішу.
- Засвойвае правілы моўнага этыкету.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Вучыцца складаць тэкст- аб'явы, праграмы, афішы. Вусна і пісьмова процягвае тэкст. Вучыцца чытаць быліны, знаходзіць вобразныя	Пашырае ўяўленне пра азначэнне.	Мае ўяўленне пра эпітэт і параўнанне. Пашырае ўяўленне пра прыметнік.

Тэкст	Сказ	Слова
выразы.		

Тэма: Салодкія гукі роднай песні ...

Падтэмы:

Музыка і фарбы слова.

Задачы тэмы:

1. пашырыць уяўленне пра марфемы склад слова (аснова слова);
2. даць уяўленне пра тэкст (загалолак, тэма, асноўная думка);
3. пашырыць уяўленне пра мастацкія творы.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Удасканальвае ўменне складаць тэксты аб'яў, афіш з улікам адрасата і мэты.
- Вучыцца каратка выражаць свае думкі і выказаць іх.
- Выконвае правілы слухача.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Вусна і пісьмова пераказвае прасты тэкст, з апорай на план.</p> <p>Вучыцца тлумачыць значэнне пагаворак з дапамогай сінонімаў.</p> <p>Расказвае пра словы як часціны мовы.</p> <p>Адрознівае розныя літаратурныя творы (казка, быліна, п'еса, апавяданне, верш).</p> <p>Вучыцца разумець аўтарскую задумку.</p> <p>Ацэньвае вынікі сваёй работы, умее супрацоўнічаць з іншымі.</p>	<p>Удасканальвае ўменне вызначаць тып сказа па мэце выказвання.</p> <p>Разбірае сказ па членах сказа.</p> <p>Складае сказ па зададзенай схеме.</p> <p>Выконвае засвоеныя пунктуацыйныя нормы ў асабістым тэксце.</p>	<p>Пашырае ўяўленне пра марфемны склад слова.</p> <p>Удасканальвае ўменне правадзіць марфемы разбор слова.</p>

4 КЛАС

Выкананне патрабаванняў стандарта

Камунікатыўная кампетэнцыя

1. Вучыцца выконваць правілы ўзаемаадносін.
2. Вучыцца ўдзельнічаць у дыялогу.
3. Складае тэксты (вусныя і пісьмовыя).
4. Цэльна ўспрымае змест тэкста.

Моўная кампетэнцыя

Мова

- Атрымлівае ўяўленне пра функцыі мовы.
- Адрознівае знакі мовы ад іншых знакавых сістэм.

Тэкст

- Пашырае ўяўленне пра тэкст, тыпы тэкстаў.
- Стварае апавядальныя і апісальныя тэксты.
- Знаёміцца з будаўніцтвам вуснай мовы, вучыцца выразна чытаць тэксты.

Сказ

- Сістэматызуе звесткі пра віды сказаў па мэце выказвання і эмацыянальнай афарбоўцы.
- Выконвае сінтаксічны і пунктуацыйны разбор сказа.

Слова

- Фармулюе ўяўленне пра слова як назыўной адзінцы.
- Пашырае ўяўленне пра сістэму часцін беларускай мовы.

- Фрамулюе ўяўленне аб марфеме як мінімальнай часціне слова.

Сацыяльная кампетэнцыя

- знаёміцца з рознымі спосабамі ўзаемаадносін.
- фармулюе ўяўленне пра беларускую мову як мову беларускага народа.
- вучыцца тлумачыць, абапіраючыся на этымалагічны слоўнік.

Тэма: Як узаемаадносіцца свет? Навошта людзі прыдумалі мову?

Падтэмы:

- Функцыі мовы.
- Як узаемаадносіцца свет?
- Як устроена мова? (знакі мовы)

Задачы тэмы:

1. удасканалваць уменне вучняў, уступаць у кантакт з субяседнікам;
2. сфармуляваць уяўленне пра прычыны ўзнікнення мовы;
3. удасканалваць уменне ствараць тэкст;
4. фарміраваць уменне будаваць сказ са звароткамі, пунктуацыйна афармляць іх на пісьме.
5. сфармуляваць уяўленне пра слова як назывную адзінку.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Удасканалвае ўменне расказаць пра сябе (вусна і пісьмова).
- Вучыцца ўдзельнічаць у конкурсе з асбістай працай.
- Вучыцца ацэньваць выступленні аднакласнікаў.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Пры працы з тэкстам вучыцца адказваць на пытанні. Вучыцца ўспрымаць і ствараць міні-тэксты. Будзе тэкст-дыялог па абразцу. Вучыцца рэдагаваць тэкст.	Устанаўлівае сінтаксічныя сувязі слоў у сказе ў патрэбным парадку. Пашырае ўяўленне пра даданыя члены. Вучыцца выкарыстоўваць звароткі ў мове. Будзе сказы з ветлівымі словамі.	Фармулюе ўяўленне пра слова як пра адзінку. Пашырае ўяўленне пра часціны мовы. Знаёміцца з будовай этымалагічнага слоўніка.

Тэма: Што азначае – чытаць выразна? Ад сказа – да тэкста.

Падтэмы:

- Знакі вуснай мовы.
- Сказ і словазлучэнне.
- Віды сказаў па мэце выказвання і эмацыянальнай афарбоўцы.
- Галоўныя і даданыя члены сказа.
- Складаны сказ.
- Слова. Марфема. Літара.

Задачы тэмы:

1. удасканалваць уменне ацэньваць чужую працу, выступаць з далікатнай крытыкай;
2. сфармуляваць уяўленне пра знакі вуснай мовы;
3. сістэматызаваць звесткі вучняў пра сказ і словазлучэнне.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца ўдзельнічаць у дыялогу.
- Удзельнічае ў конкурсе інсцэніровак.
- Вучыцца выковаць культуру слухача і выступаючага.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Знаёміцца з будовай вуснай мовы: фраза і моўны такт. Удасканальвае ўменне аналізаваць тэксты, рэдагаваць іх, пераказваць. Вучыцца рашаць лінгвістычныя задачы.	Удасканальвае паняцце пра словазлучэнне. Знаёміцца з развітымі і неразвітымі сказамі. Пашырае ўяўленне пра даданыя члены сказа. Фармулюе ўяўленне пра складаныя сказы.	Пашырае ўяўленне пра часціны мовы, знаёміцца з лічэбнікамі.

Тэма: Ці культурны ты чалавек? (Культура вуснай і пісьмовай мовы).

Падтэмы:

Культура вуснай і пісьмовай мовы.

Задачы тэмы:

1. удасканальваць уменне вучняў удзельнічаць у абмеркаванні чужой працы: выказваць і тлумачыць свой пункт гледжання;
2. удасканальваць уменне рэдагаваць тэкст;
3. удасканальваць уяўленне вучняў пра культуру вуснай і пісьмовай мовы.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца ўдзельнічаць у дыялогу.
- Удасканальваць уяўленне пра культуру мовы.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Удасканальваць уменне рэдагаваць тэкст. Вызначае тэму тэкста, асноўную думку, тып тэкста і яго структуру. Пераказвае і складае тэксты розных тыпаў.	Абагульняе звесткі пра вывучаныя пунктаграмы. Будуе разважанне пры рашэнні пунктуацыйнай задачы.	Удасканальвае ўменне звяртацца да слоўнікаў.

5 КЛАС

Выкананне патрабаванняў стандарта

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца арыентавацца ў сітуацыі ўзаемаадносін.
- Вучыцца ўдзельнічаць у дыялогу.
- Стварае тэксты (вусныя і пісьмовыя).
- Дэталёна ўспрымае змест тэкста.

Моўная кампетэнцыя

Мова

- Фармулюе ўяўленне пра слова як адзінку мовы на лексічным, фанетычным і словаўтваральным узроўнях.
- Знаёміцца з асаблівасцямі назваў навакольнага свету ў беларускай мове.

Тэкст

- Засваівае паняцце тэкст-дыялог.
- Складае тэксты-параўнальныя, апісання.
- Складае просты план тэкста.
- Рэдагуе тэкст.

Сказ

- Вучыцца пунктуацыйна афармляць тэкст у дыялогах з простаю мовай.
- Адрознівае просты сказ ад складанага.
- Пашырае ўяўленне пра аднародныя члены.
- Засваівае пунктуацыйныя нормы.

Слова

- Фармулюе ўяўленне пра слова як адзінку
 - лексікі
 - фанетыка
 - марфеміка
- Засвойвае арфаграфічныя нормы.
- Вучыцца рабіць фанетычны, марфемны, словаўтваральны разбор слова.

Сацыяльная кампетэнцыя

- Вучыцца ўспрымаць і аналізаваць слова як архітып культуры народа.
- Вучыцца знаходзіць агульнае і рознае ў фактах культуры і мовах розных народаў.
- Вучыцца ўдзельнічаць у міжкультурным дыялогу.

Тэма: “Сусвет” слова.

Падтэмы:

- Пахвальнае слова слову.
- Дыялог.

Задачы:

1. сфрамуляваць у вучняў уяўленне пра дыялог як форму ўзаемаадносін;
2. паўтарыць вывучанае ў мінулых класах;
3. удасканалваць уменне вучняў тлумачыць тое, чаму менавіта так народ назваў той ці іншы прадмет навакольнага свету.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца ўступаць у дыялог і ўдзельнічаць у ім, улічваючы тэму.
- Удзельнічае ў конкурсе дыялогаў.

- Удасканальвае культуру слухача і выступаючага.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Засвойвае паняцце тэкст-дыялог. Вучыцца выкарыстоўваць прыслоўі і дзеясловы – сінонімы. Вучыцца будаваць шырокае выказанне, абапіраючыся на табліцу.	Засвойвае мадэлі сказаў, дапамагаючых – пачаць тэкст-дыялог. Выкарыстоўвае зваротак у сказе, пунктуацыйна афармляе яго на пісьме.	Фармулюе ўяўленне пра інасьць слова.

Тэма: Што такое слова? (слова на лексічным узроўні)

Падтэмы:

- Слова і яго значэнне: лексічнае і граматычнае.
- Слоўнікавы склад мовы.

Задачы:

1. удасканальваць у вучняў дыялагічныя ўменні;
2. сфрамуляваць уяўленне пра слова як адзінства зместу (лексічнае значэнне) і формы (граматычнае значэнне);
3. вучыць вучняў аналізаваць слова з культуралагічнага пункту гледжання.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Знаёміцца з правіламі для слухача.
- Параўноўвае пункты гледжання суб'яднікаў.
- Вучыцца аргументаваць свой пункт гледжання рознымі спосабамі.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Удасканальвае культуру асабістай мовы.	Пашырае ўяўленне пра спосабы перадачы чужой мовы.	Знаёміцца са словам як адзінкай мовы. Вызначае лексічнае і граматычнае значэнне

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Асведамляе ролю пераноснага значэння слова.</p> <p>Вызначае тып загаловаў.</p> <p>Складае прасты план тэкста на аснове тэмы кожнага абзаца.</p> <p>Піша падрабязны пераказ.</p>	<p>Будзе сказ, выкарыстоўваючы словы ў суаадносінах з іх значэннем.</p> <p>Рэдагуе сказы.</p>	<p>слова.</p> <p>Разумее прыроду адназначнасці і многазначнасці слоў.</p>

Тэма: Гукаў і літар чароўны ўзор (слова на фанетычным узроўні).

Падтэмы:

- Што вывучае фанетыка?
- Што ведаюць пра гукі моваведы?

Задачы:

1. пашырыць ўяўленне вучняў пра ролю мімікі і ў час узаемаадносін;
2. развіваць у вучняў уменне слухаць мелодыку слова, якое гучыць.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца “разумець” міміку і рухі суб’ядніка.
- Удзельнічае ў дыялогах у канкрэтнай ролі (слухач або выступаючы).

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Удасканальвае ўяўленне пра вершаваную і праявічую мову.</p> <p>Рыхтуе паведамленне на лінгвістычную тэму.</p>	<p>Будзе сказы па дадзеных схемах.</p> <p>Знаходзіць у дыялогу ветлівыя словы.</p> <p>Адрознівае прастыя і складаныя сказы.</p>	<p>Фармулюе ўяўленне пра фанетыку.</p> <p>Удасканальвае навык вымаўлення і правапісу галосных.</p>

Тэма: З чаго зроблены словы?

Падтэмы:

- Навука пра словаўтварэнне. Аснова слова і канчатак.
- Корань
- Прыстаўка.
- Суфікс.

Задачы:

1. паглыбіць уяўленне вучняў пра марфему;
2. вучыць вучняў вызначаць ролю марфемы ў тэксце як сродак, з дапамогай якога народ выказаў свае адносіны да навакольнага свету.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Удасканальвае культуру слухача і выступаючага.
- Удасканальвае ўменне супрацоўнічаць у групе.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Стварае дыялог прыдуманых герояў, улічваючы іх асаблівасці. Піша кароткі пераказ. Удасканальвае ўменне працягваць сказ. Піша сачыненне па карціне.	Тлумачыць ролю канчатка. Удасканальвае пунктуацыйныя ўменні.	Паглыбляе ўяўленне пра марфемы. Выдзяляе канчатак і аснову слова. Вызначае межы корня. Тлумачыць агульнае і рознае ў прыстаўках і корнях.

6 КЛАС

Выкананне патрабаванняў стандарта

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца арыентавацца ў сітуацыі ўзаемаадносін.
- Вучыцца ўдзельнічаць у дыялогу.
- Стварае тэксты (вусныя і пісьмовыя).
- Авалодвае дэталёвым слуханнем.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст

- Фармулюе агульнае ўяўленне пра стылі мовы, іх функцыі.
- Складае тэксты-разважанні.
- Вызначае ў тэксце падтэмы. Дзеліць тэкст на абзацы, складае складаны план.
- Рэдагуе тэкст.

Сказ

- Пашырае ўяўленне пра структурныя тыпы сказаў.
- Характарызуе члены сказа.
- Знаходзіць у сказе звароткі, пабочныя словы. Выклічнікі.
- Засвойвае пунктуацыйныя нормы.

Слова

- Фармулюе ўяўленне пра класіфікацыю часцін мовы ў беларускай мове (самастойныя, службовыя, выклічнікі).
- Характарызуе граматычнае значэнне назоўнікаў, прыметнікаў, лічэбнікаў, дзеясловаў.

- Засвойвае арфаграфічныя нормы.

Сацыяльная кампетэнцыя

- Пашырае ўяўленне пра нацыянальна-культурную спецыфіку слоў – вобразаў у беларускай мове (на аснове пейзажнай лексікі).
- Засвойвае нацыянальна афарбаваныя моўныя мадэлі, прынятыя ў беларускай моўнай традыцыі (зваротак, запрашэнне).
- Вучыцца з павагай адносіцца да роднай мовы, разумее яе значэнне для культуры народа.

Тэма: Навошта патрэбна граматыка? (Сістэма часцін мовы ў беларускай мове).

Падтэмы:

- Што такое граматыка?
- Што такое часціны мовы?

Задачы:

1. сфармуляваць уяўленне пра граматыку як раздзел навукі аб мове;
2. пазнаёміць вучняў з класіфікацыяй часцін мовы ў беларускай мове (самастойныя, службовыя, выклічнікі);
3. паўтарыць вывучанае ў папярэдніх класах.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца афармляць лінгвістычную інфармацыю як паведамленне.
- Выкарыстоўвае ў мове засвоеныя нормы моўнага этыкету (ветлівыя словы).

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Атрымлівае пачатковае ўяўленне пра стылі мовы. Аналізуе тэкст-разважанне.	Удасканальвае ўменне выкарыстоўваць выкчнікі ў мове. Будуе сказы з пабочнымі словамі.	Мае ўяўленне пра сістэму часцін мовы. Вызначае прыналежнасць слова да той ці іншай часціны мовы.

Тэма: Свет прадметаў у словах (назоўнік).

Падтэмы:

- Самая галоўная частка мовы.
- Агульная і ўласныя назоўнікі.
- Назоўнікі адушаўленыя і неадушаўленыя.
- Род, лік, скланенне назоўнікаў.
- Склон.

Задачы:

1. удасканалваць уменне вызначаць сінтаксічную ролю назоўніка;
2. удасканалваць уменне тлумачыць прыналежнасць слоў да назоўнікаў.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца выкарыстоўваць сродкі масавай інфармацыі (школьная газета).
- Вучыцца браць інтэрв'ю ў субяседніка.
- Вучыцца афармляць атрыманую інфармацыю як газеты артыкул.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Знаёміцца з інтэрв'ю як адным з жанраў публіцыстычнага стыля.	Правільна выкарыстоўвае ў мове назоўнікі з граматычнымі асаблівасцямі. Засвойвае моўную мадэль [<u>Наз.</u> – <u>наз.</u>].	Тлумачыць прыналежнасць слова да назоўнікаў. Вызначае род, скланенне, склон.

Тэма: Гэты каляровы і казачны свет (прыметнік).

Падтэмы:

- Прыметнік як частка мовы.
- Разрады прыметнікаў:

- якасныя;
- поўная і кароткая форма;
- прыналежныя і адносныя.

Задачы:

1. удасканальваць уменне ствараць асабістыя тэксты-апісанні, выкарыстоўваючы прыметнікі;
2. удасканальваць уменне тлумачыць прыналежнасць слова да прыметніка.

Камунікатыўная кампетэнцыя

Пашырае ўяўленне пра спосаб падачы матэрыяла (тэма даклада, план, неабходны матэрыял).

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Паглыбляе ўяўленне пра тэкст-апісанне. Каменціруе выкарыстанне прыметнікаў у мастацкім творы. Удасканальвае навык выразнага чытання на аснове тэкстаў-апісанняў.	Выкарыстоўвае ў сказе поўныя і кароткія формы прыметніка. Выкарыстоўвае спосабы параўнання прыметнікаў.	Тлумачыць прыналежнасць слова да прыметніка. Тлумачыць прыналежнасць прыметніка да разрада. Тлумачыць правапіс прыметнікаў.

**Тэма: Ці ўмее мова лічыць?
(лічэбнік)**

Падтэмы:

- Лічэбнік як часціна мовы.
- Калькасныя лічэбнікі.
- Парадкавыя лічэбнікі.

Задачы:

1. удасканальваць уменне вучняў вызначаць сінтаксічную ролю лічэбніка;
2. сфрамуляваць уяўленне пра сістэму лікаў у беларускай мове (ад літары да лічбы).

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Выкарыстоўвае рэпартаж для прэзентацыі цікавых падзей (лічбамі).
- Афармляе яго з улікамі і патрабаваннямі жанра і нормаў публіцыстычнага стыля мовы.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Знаёміцца з рэпартажам. Афармляе дзелавыя паперы (аўтабіяграфія).	Вучыцца правільна задаваць пытанні да лічэбнікаў. Вызначае сінтаксічную ролю лічэбнікаў.	Адрознівае лічэбнікі ад слоў іншых часцін мовы. Вызначае разрад лічэбнікаў. Граматычна выкарыстоўвае лічэбнікі ў мове.

Тэма: Усё цячэ, усё змяняецца ... (дзеяслоў)

Падтэмы:

- Дзеяслоў як часціна мовы.
- Граматычныя катэгорыі дзеяслова:
 - спражэнне;
 - зваротныя дзеясловы;
 - інфінітыў;
 - час (цяперашні, прошлы, будучы);
 - асоба і лік.

Задачы:

1. удасканалваць уменне выступаць перад аўдыторыяй;
2. удасканалваць уменне ствараць тэкст розных тыпаў, стыляў і жанраў, каменціраваць асблівасць ўжывання дзеясловаў;
3. удасканалваць уменне выконваць марфалагічны разбор дзеяслова.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца рыхтавацца да семінараў і прымаць у іх удзел.

- Карэктна удзельнічае ў абмеркаванні.
- Ацэньвае якасць свайго выступлення зыходзячы з пастаўленых вучэбных і камунікутыўных задач.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Стварае тэксты розных тыпаў, стыляў і жанраў. Удасканальвае навык выразнага чытання на аснове тэкстаў розных тыпаў і стыляў.	Тлумачыць ролю дзеяслова ў будове сказа. Пашырае ўяўленне пра члены сказа, выражаныя словазлучэннем. Фармулюе ўяўленне пра аднастаўныя сказы.	Тлумачыць прыналежнасць слова да дзеяслова. Вызначае спражэнне дзеяслова. Вызначае асобы, лік дзеясловаў.

7 КЛАС

Выкананне патрабаванняў стандарта

Камунікатыўная кампетэнцыя

Вучыцца арыентавацца ў сітуацыі ўзаемаадносін.

Вучыцца ўдзельнічаць у дыялогу.

Складае тэксты (вусныя і пісьмовыя) у суадносінах з тэмай, мэтай.

Вучыцца крытычна ацэньваць змест праслуханага тэкста.

Моўная кампетэнцыя

Мова

Удасканалюе веды і ўменні ў вобласці стыляў мовы і моўных жанраў.

Тэкст

- Вучыцца крытычна ацэньваць змест праслуханага тэкста.
- Складае змешаныя тэксты (разважанне, разважанне-апісанне).

Сказ

- Пашырае ўяўленне пра словы, якія не з'яўляюцца членамі сказа.
- Складае сказ па зададзенай схеме.
- Засвойвае пунктуацыйныя нормы.

Сацыяльная кампетэнцыя

- Пашырае ўяўленне пра нацыянальна-культурную спецыфіку слоў – вобразаў у беларускай мове.
- Засвойвае нацыянальна-афарбаваныя моўныя мадэлі, прынятыя ў беларускай моўнай традыцыі.
- Вучыцца ўдзельнічаць у міжкультурным дыялогу.

Тэма: Ці патрэбны словам намеснікі?

Падтэмы:

- Займеннік як часціна мовы.
- Разрады займеннікаў.

Задачы:

1. сфрамуляваць у вучняў уяўленне пра займеннік, развіваць уменне вызначаць марфалагічныя прызнакі;
2. пашыраць уяўленне вучняў пра спосабы звяртання да суб'екта, якія існавалі раней у беларускай культуры.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Удасканальвае ўменне супрацоўнічаць у час сумеснай працы.
- Удзельнічае (з дапамогай настаўніка) у групавым даследаванні.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Каменціруе ролю займеннікаў у мастацкіх і асабістых тэкстах.	Вызначае сінтаксічную ролю займеннікаў у сказах.	Паглыбляе паняцце пра займеннік як часціну мовы.
Выкарыстоўвае марфалагічны разбор (вусны і пісьмовы) як форму сістэматызацыі і абагульнення вывучанага пра займеннік.	Пашырае ўяўленне пра складаназалежныя сказы.	Знаёміцца са спосабамі ўтварэння займеннікаў. Тлумачыць правапіс займеннікаў.

Тэма: Якім бывае дзеянне? (асаблівая форма дзеяслова – дзеепрыметнік)

Падтэмы:

- Дзеепрыметнік як форма дзеяслова.
- Прызнакі дзеяслова.
- Прызнакі прыметніка.

Задачы:

1. развіваць уменне крытычна ўспрымаць тэкст (крытычнае чытанне);
2. сфрамуляваць уяўленне пра дзеепрыметнік як асаблівую форму дзеяслова;
3. вучыць тлумачыць спецыфічнае ў адносінах беларускага народа да свету, чалавека, абапіраючыся на аналіз значэння і ўжывання дзеепрыметнікаў у мове.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Знаёміцца з рознымі тыпамі дзённікаў (дзёнік назіранняў, асабісты).
- Авалодвае крытычным успрыняццем тэкста.
- Вучыцца складаць праверачныя работы для аднакласнікаў.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Удасканалвае ўменне пра аўтарскую задумку. Каменціруе ролю дзеепрыметнікаў у мастацкіх і асабістых тэкстах. Піша падрабязныя пераказы. Складае тэксты розных тыпаў, стыляў і жанраў.	Вызначае сінтаксічную ролю дзеепрыметнікаў. Вучыцца расстаўляць знакі прыпынку ў сказах з дзеепрыметнымі зваротамі.	Мае ўяўленне пра дзеепрыметнік як асаблівую форму дзеяслова. Тлумачыць правапіс дзеепрыметнікаў.

**Тэма: Каму і для чаго “сłużаць службовыя часціны мовы?
Ці можна абысціся без выклічнікаў?**

Падтэмы:

- Службовыя часціны мовы.
- Прыназоўнікі.
- Часціцы.
- Выклічнік як часціна мовы.

Задачи:

1. удасканальваць у вучняў уменне выступаць перад аудыторыяй;
2. сфрамуляваць у вучняў паняцце пра службовыя часціны мовы і выклічнікі.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вучыцца выступаць перад аудыторыяй у вызначанай ролі.
- Удасканальвае ўменне пра моўны этыкет, на базе выклічнікаў.
- Вучыцца планаваць індывідуальнае даследванне.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Аналізуе тэкст з пункту глежання яго зместу, структуры.	Карэктіруе моўныя памылкі. Правільна вымаўляе пабуджальныя сказы. Пунктуальна афармляе сказы ў якіх ёсць выклічнікі.	Тлумачыць адрозненне службовых часцін мовы ад самастойных. Мае ўяўленне пра ролю выклічнікаў у мове. Тлумачыць правапіс службовых часцін мовы і выклічнікаў.

8 КЛАС

Выкананне патрабаванняў стандарта

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Арыентуецца ў сітуацыі ўзаемаадносін.
- Ўдзельнічае у дыялогу.
- Складае тэксты (вусныя і пісьмовыя).
- Крытычна ацэньвае змест праслуханага тэкста.

Моўная кампетэнцыя

Мова

- Ведае пра ролю мовы ў жыцці чалавека і грамадства.
- Паглыбляе веды пра стылі мовы і іх прыкметы.

Тэкст

- Рэдагуе тэксты ў суадносінах з засвоенымі граматычна-стылістычнымі нормамі.
- Граматна запісвае тэкст-дыялог.

Сказ

- Фармулюе ўяўленне пра сінтаксічную сувязь слоў.
- Аналізуе і стварае простыя сказы, розныя па мэце змешчаных у іх паведамленняў, эмацыянальнай афарбоўцы, структуры.
- Засвойвае пунктуацыйныя нормы.

Слова

- Пашырае ўяўленне пра сінтаксічную ролю слоў.
- Пашырае ўяўленне пра слова як носбіт культуралагічнага сэнса.

Сацыяльная кампетэнцыя

- Фармулюе ўяўленне пра нацыянальна-культурную спецыфіку розных відаў сказаў у беларускай мове.
- Засвойвае нацыянальна афарбаваныя моўныя мадэлі, прынятыя ў беларускай моўнай традыцыі.
- Вучыцца сістэмазваць і аналізаваць моўны матэрыял.

Тэма: Культура дыялога. За што адказвае сінтаксіс?

Падтэмы:

- Сінтаксіс.
- Словазлучэнне.
- Паняцце пра сказ.

Задачы:

1. абагульніць і сістэмазваць вывучанае пра словазлучэнне і сказ у папярэдніх класах;
2. расшырыць уяўленне пра правілы паводзін у ходзе дыялога.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Абагульняе, паглыбляе веды і ўменні ў галіне ўзаемаадносін і рознавіднасцей мовы.
- Удзельнічае ў дыялогу-абмаркованні, выконваючы культуру ўзаемаадносін.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
Паглыбляе ўяўленне пра асаблівасць дыялогу. Вучыцца ўспрымаць дыялог у мастацкім тэксце, як спосаб х-кі персанажаў. Піша рэцэнзіі рознай формы.	Фармулюе ўяўленне пра асноўныя сінтаксічныя паняцці. Сістэматызуе веды пра сказ.	

**Тэма: Будаўнічы матэрыял сказаў
(галоўныя і даданыя члены сказа).**

Падтэмы:

- Мадэль сказа.
- Дзейнік.
- Выказнік.
- Дапаўненне, азначэнне, акалічнасць.

Задачы:

1. удасканалваць уяўленне пра сказ як камунікатыўную адзіну;
2. пашырыць паняцце пра члены сказа (галоўныя і даданыя).

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Удасканалвае уяўленне складаць розныя тэксты/выказванні.
- Удзельнічае ў конкурсе выразнага чытання.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова
<p>Вучыцца перадаваць змест тэкста эканомна і выразна.</p> <p>Адзначае “няўдалыя” часткі тэкста.</p>	<p>Вызначае члены сказа, улічваючы змест сказа.</p> <p>Пашырае ўяўленне пра выказнік.</p> <p>Удасканалвае ўяўленне знаходзіць даданыя члены.</p> <p>Пашырае ўяўленне пра азначэнне, дапаўненне і акалічнасць.</p>	

**Тэма: Гэты непрысты прсты сказ
(ускладнены прсты сказ).**

Падтэмы:

- Ускладнены прсты сказ.
- Аднародныя члены сказа.
- Сказы са звароткамі.

Задачы:

1. развіваць уменне ўдзельнічаць у абмеркаванні вызначанай тэмы ці праблемы;
2. сфрамуляваць ўяўленне пра ролю звароткаў ў працэсе ўзаемаадносін.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Удасканалвае уяўленне ўдзельнічаць у дыскусіі.
- Паглыбляе уяўленне пра зваротак у працэсе ўзаемаадносін.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ	Слова на сінтаксічнай аснове
Фармулюе ўяўленне пра стылістычную ролю аднародных членаў сказа.	Удасканалвае веды і ўменні пра ўскладнены прсты сказ.	
Вучыцца выкарыстоўваць аднародныя члены для ўдасканалення сваёй мовы.	Паглыбляе уяўленне пра ролю зваротакаў у працэсе ўзаемаадносін.	
Стварае пісьмовы рэферат.		
Удасканалвае навык выразнага чытання.		

9 КЛАС

Выкананне патрабаванняў стандарта

Камунікатыўная кампетэнцыя

Плануе і стварае маналагічныя тэксты, выступае з імі перад аўдыторыяй, улічваючы:

- сітуацыю ўзаемаадносін
- асаблівасці вуснай і пісьмовай мовы
- розныя спосабы развіцця думкі.

Ўдзельнічае ў дыскусіі:

- выступае ў якасці прапанента ці апанента;
- знаходзіць інфармацыю, неабходную для ўдзела ў дыскусіі на зададзеную тэму;
- выказвае і аргументіруе асабісты пункт гледжання рознымі спосабамі;
- аналізуе моўныя паводзіны суб'яднікаў.

Будуе дыялог з тэкстамі: раскрывае камунікатыўную задумку аўтара тэкста, фармуліруе пытанні па зместу тэкста, выкарыстоўвае розныя віды даведачнай літаратуры.

Чытае тэкст з мэтай засваення асноўнага зместа: у форме рэзюмэ, анатацыі вызначае тэму тэкста, фіксуе вынікі праведзенага аналіза ў выглядзе новага тэкста.

Моўная кампетэнцыя

Мова

- Сістэматызуе звесткі пра мову:
 - мова як камунікатыўная і знакавая сістэма;
 - роля мовы ў жыцці чалавека і грамадства.

Тэкст

- Стварае тэкст розных стыляў, тыпаў.
- Будуя дыялог з тэкстам.
- Складае цытатны план тэкста.
- Рэдагуе тэкст.

Сказ

- Пашырае ўяўленне пра складаны сказ.
- Глумачыць ролю розных відаў складанага сказа, дыялога.
- Засвойвае пунктуацыйныя нормы.

Слова

- Сістэматызуе звесткі пра слова на фанетычным і лексічным узроўні.
- Выкарыстоўвае слова як сродак мастацкай выразнасці ў асабістай мове. Пашырае ўяўленне пра сінтаксічную ролю слоў.

Сацыяльная кампетэнцыя

- Фармулюе ўяўленне пра нацыянальна-культурную спецыфіку розных відаў сказаў у беларускай мове.
- Аналізуе і сістэматызуе моўны матэрыял з мэтай рэканструкцыі каштоўных яўленняў розных народаў.
- Ацэньвае нацыянальна афарбаваныя мадэлі моўнага этыкета, прынятыя ў беларускай моўнай традыцыі.
- Параўноўвае культурна-моўныя традыцыі розных народаў.

Тэма: Слова – ключ. Які адчыняе майстэрства.

Падтэмы:

- Моўная асоба. Моўнае майстэрства.
- Маналог.

Задачи:

1. сфарміраваць у вучняў уяўленне пра моўную асобу і моўнае майстэрства;
2. сфарміраваць уяўленне пра маналог;
3. сістэматызаваць веды ў вобласці тэкста;
4. сістэматызаваць звесткі пра просты сказ і яго віды.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Вызначае камунікатыўную мэту асабістай маналагічнай мовы.
- Будуе вусное маналагічнае выказванне.
- Аналізуе маналог (чужы) з пункту гледжання суадносін мэты выіаўлення, адрасата.

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ. Слова на сінтаксічнай аснове
Фармулюе ўяўленне пра моўную асобу і мастэрства.	Удасканальвае розныя моўныя ўменні (лексічнае, сінтаксічнае, стылістычнае).
Аналізуе моўнае мастэрства героя літаратурнага твора.	Будуе сказы, выкарыстоўваючы розныя пабочныя канструкцыі.

Тэма: Як, чаму і навошта простыя сказы аб'ядноўваюцца ў складаныя?

Падтэмы:

- Як простыя сказы аб'ядноўваюцца ў складаныя.
- Складаназалежны сказ.
- Складаназлучаны сказ.
- Складаны бяззлучнікавы сказ.

Задачи:

1. удасканальваць уменне папярэдзіць рэакцыі слухачоў у працэсе асабістага маналагічнага выказвання;
2. удасканальваць уменне ствараць асабістыя тэксты розных тыпаў;
3. фарміраваць уменне вызначаць від складанага сказа;

4. развіваць уменне расказваць аб асаблівасцях успрыняцця свету беларускім народам і яго адносінах да свету.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- Выступае з дакладам на моўную ці культуралагічную тэму.
- Вучыцца прадугледзець рэакцыю слухачаў у працэсе маналога.
- Крытычна ацэньвае сваё выступленне.
- Саблюдае культуру слухача, чытача, апавядальніка.

Моўная кампетэнцыя

Сказ	Слова на сінтаксічнай аснове
Аналізуе тэкст з пункту гледжання выкарыстання розных сінт. сродкаў.	Пашырае ўяўленне пра складаназалежныя сказы.
Каменціруе выбар знака прыпынку.	Пашырае ўяўленне пра будову складаназалежнага сказа. Выдзяляе галоўную і залежную частку.
Асвойвае паняцце мемуары.	Фарміруе ўяўленне пра складаназлучны сказ.
Спрабуе сябе ў якасці мемуарыста.	Пашырае ўяўленне пра бяззлучнікавыя складаныя сказы.
Рэдагуе тэкст з дапамогай прыёма сінтаксічнай замены.	Карэктруе памылкі ў розных тыпах складаных сказаў, складае схемы.
Вызначае ўзровень культуры сваёй вуснай і пісьмовай мовы.	

Тэма: Як можна перадаць чужую мову? Ці патрэбны мове цытаты?

Падтэмы:

- Спосабы перадачы чужой мовы:
 - сказы з прастай мовай;
 - даданыя мова;
- Цытаты, спосабы цыціравання.

Задачы:

1. сфарміраваць у вучняў уяўленне пра ролю чужой мовы ў працэсе ўзаемаадносін;

2. пашырыць уяўленне пра віды планаў, фарміраваць уменне складаць цытатны план тэкста;
3. пашырыць уменне будоваць дыялог, выкарыстоўваючы культуралагічную інфармацыю.

Камунікатыўная кампетэнцыя

Удзельнічае ў дыскусію сумесна з аднакласнікамі прыдумвае і выбірае тэму дыскусіі, з улікамі яе актульнасці:

- плануе час падрыхтоўкі;
- адбірае неабходную інфармацыю;
- вызначае асабістую ролю;
- аналізуе выказванні суб'яседнікаў.

Моўная кампетэнцыя

Сказ	Слова на сінтаксічнай аснове
<p>Пашырае ўяўленне пра тэкст, яго прызнакі, тыпу.</p> <p>Каменціруе ў тэксце стылістычныя асаблівасці выкарыстання прастай мовы.</p> <p>Удасканальвае ўяўленне пра эпіграф.</p>	<p>Сістэматызуе звесткі аб асноўных спосабах перадачы чужой мовы:</p> <p>сказы з прастай мовай;</p> <p>складаназалежныя сказы з даданай мовай.</p> <p>Пунктуацыйна афармляе дадзеныя сінтаксічныя канструкцыі на пісьме, будзе іх схемы.</p> <p>Засвойвае паняцце цытата.</p> <p>Супастаўляе пунктуацыйнае афармленне сказаў з прастай мовай у беларускай і латышскай мовах.</p>

**Тэма: Тэкст + чытач + аўтар.
Слова пра мову.**

Падтэмы:

Тэкст:

- тэма, асноўная думка;
- тыпы тэкстаў;
- віды сувязі сказаў у тэксце;

- дыялог з тэкстам;

Моўная паводзіны:

- Культура выступаючага, слухача, чытача;
- Мова, у якой адухатвараецца ўвесь народ.

Задачы:

1. удасканалваць уменне ствараць тэксты з улікам асабістай камунікатыўнай задумкі, стыля і жанра мовы;
2. паглыбіць уяўленне вучняў пра моўныя паводзіны і яго ролю ва ўзаемаадносінах;
3. сістэматызаваць веды вучняў у галіне ўспрыняцця і аналіза тэкста;
4. развіваць уменне, чаму мову называюць састаўнай часткай культуры народа.

Камунікатыўная кампетэнцыя

- На аснове аналіза вучэбнага тэкста сумесна з аднакласнікамі распрацоўвае памятку “Культура моўных паводзін”;
- Саблюдае культуру слухача, чытача, апавядальніка. плануе час падрыхтоўкі;

Моўная кампетэнцыя

Тэкст	Сказ. Слова на сінтаксічнай аснове
<p>Будзе разгорнуты адказ з выкананнем усіх асноўных крытэрыяў.</p> <p>Сістэматызуе звесткі пра тэкст, яго прыкметы, тыпы.</p> <p>Знаёміцца са спосабамі сувязі сказаў у тэксце.</p> <p>Будзе дыялог з тэкстам. Раскрывае камунікатыўную задумку аўтара.</p>	<p>Фарміруе ўяўленне пра сусветную сістэму моў, пра беларускую мову, яе гісторыю, развіццё ў сучасным стане.</p> <p>Сістэматызуе звесткі пра слова на розных узроўнях (фанетычным, лексічным, сінтаксічным).</p> <p>Выясняе этымалогію слова, каб раскрыць асаблівасць думкі і ўспрыняцця свету далёкімі продкамі.</p> <p>Будзе гняздо роднасных слоў, вызначае словаўтваральную мадэль слова.</p> <p>Каменціруе выкарыстанне слова ў мастацкай функцыі.</p> <p>Сістэматызуе звесткі пра розныя віды сказаў, іх пунктуацыйным афармленні..</p>

ФОРМЫ І МЕТАДЫЧНЫЯ ПРЫЁМЫ ацэньвання вучэбных дасягненняў вучняў

Вучэбныя дасягненні школьніка патрэбна ацэньваць аб'ектыўна і ўсебакова. Для гэтага неабходна рэалізаваць на практыцы:

- прынцып адкрытасці і яснасці;
- прынцып суміравання дасягненняў;
- прынцып суадносін ацэнкі;
- прынцып выкарыстоўвання розных форм ацэньвання;
- прынцып рэгулярнасці ацэньвання;
- прынцып абавязковасці ацэнкі.

Формы ацэньвання

Папярэдняе ацэньванне.

Праводзіцца ў пачатку навучальнага года ці перад вывучэннем новай тэмы.

Мэты:

- выявіць узровень падрыхтаванасці вучняў до засваення тэмы ці курса;
- узгадніць формы супрацоўніцтва настаўніка і вучняў.

Прыклад

Метады, метадычныя прыёмы ацэньвання	Ацэньваецца	Парадак ацэньвання
Гутарка	Веды і ўменні, скопленыя на папярэдніх этапах навучання.	Залік/не залік
Праверачная (дыягнасіруючая работа)	Моўныя веда і ўменні вучняў (часціны мовы, члены сказа, разбор слоў і сказаў).	Залік/не залік

Бягучае ацэньванне.

Мэты:

- канстаціраваць дасягненні вучняў;
- удасканалваць навыкі самастойнай дзейнасці вучняў.

Прыклад

Метады, метадычныя прыёмы ацэньвання	Ацэньваецца	Парадак ацэньвання
Рашэнне праблем	Уменне аналізаваць мастацкую праблему, прымаць правільнае рашэнне.	Залік/не залік
Аналіз сітуацыі	Уменне ацэньваць пункт гледжання суб'ядніка.	Залік/не залік

Выніковае ацэньванне.

Мэта – канстаціраваць узровень засваення ведаў і сфарміраванасці ўменняў вучняў пасля пройдзеных падтэм, тэм, курса, у канцы семестра, навучальнага года.

Прыклад

Метады, метадычныя прыёмы ацэньвання	Ацэньваецца	Парадак ацэньвання
Дыскусія	Уменне абменьвацца ідэямі, выяўляць розныя пункты гледжання.	Баламі (по 10-ці бальнай шкале)
Камбініраваная праверачная работа	Узровень засваення моўных ведаў і ўменняў.	Баламі (по 10-ці бальнай шкале)

Вучэбныя дапаможнікі, выкарыстоўваемыя для засваення вучэбнага зместу

Падручнікі, вучэбныя і вучэбна-метадычныя дапаможнікі па беларускай мове (чытанню), выдадзеныя ў Беларусі.
Даведачную літаратуру па беларускай мове (слоўнікі, даведнікі, лінгвістычныя энцыклапедыі), выдадзеныя ў Беларусі.

Метады і метадычныя прыёмы

Выбар метадаў і метадычных прыёмаў вызначаецца мэтай і задачамі засваення беларускай мовы.

Гутарка.

Прыклад.

Гутарка на тэму “Спосабы разумення лексічнага значэння слова”.

Пытанні:

- Якімі спосабамі можна растлумачыць лексічнае значэнне слова?
- Ці значэнне кожнага слова можна растлумачыць усімі гэтымі спосабамі?

Дыдактычная гульня.

Вучань і настаўнікі падрыхтоўваюць гульню “Поле цудаў”.

Дыскусія.

Віды дыскусій: круглы стол, паседжанне экспертнай групы, форум, дэбаты.

Прыклад.

Тэма дыскусіі: “Моўнае майстэрства – састаўная частка культуры чалавека”.

Інтэрв’ю.

Інтэрв’ю – адзін з моўных жанраў, з якім вучні знаёмяцца пры вывучэнні роднай мовы.

Прыклад.

Тэма для інтэрв'ю: “Настаўнік – прафесія цікавая” (пры вывучэнні тэрміналогічнай лексікі).

Стваранне асабістага тэкста (сачыненне, пераказ).

Настаўнік прапаноўвае вучням ствараць тэкст (вусны ці пісьмовы) на зададзеную тэму.

Арганізацыйныя форма работы: індывідуальная, фронтальная, групавая, праект.

BALTKRIEVU (DZIMTA) VALODA
(baltkrievu valodā)

Mācību priekšmeta programmas paraugs

Atbildīgā par izdevumu – T. Fomina

Mācību priekšmetu programmas paraugu

aizliegts izmantot komercdarbībai!

© Izglītības satura un eksaminācijas centrs

Rīga

2005

Ar labojumiem 2010.gada septembrī